

Jan Křtitel – Ježíšův předchůdce

Cyklus I. „Ježíšův příběh“, katecheze 10.

Materiál vytvořilo © Katechetické středisko AP 2024 (Lenka Jeřábková)

Cíl:

Děti se seznámí s příběhem Jana Křtitele od jeho narození do Ježíšova křtu, znají o něm základní fakta a umí jej zařadit do kontextu Nového zákona a příběhu Ježíše Krista. Chápou souvislost tématu s probíhající adventní dobou a umí tento kontext vyložit, včetně klíčového výroku z proroka Izaiáše.

Uvědomují si důležitost ticha a naslouchání Bohu, a to nejen v adventní době, přičemž dokážou tyto prvky zařadit do vlastního prožívání adventu. Rozlišují možnost „přípravy cesty“ Ježíši v osobním prožívání víry a jsou připraveny přiměřeně pomoci svému okolí dobře prožít advent.

Seznam použitých materiálů a literatury:

E. Muroňová. Společně vytváříme Boží království. Metodika k pracovním listům náboženské výchovy pro 5. třídu ZŠ. Brno: Kartuziánské nakladatelství, 2003.

L. Pinchbecková. Hry trochu jinak: Tematické hry k objevování Bible. Praha: Samuel, 2007.

Rejchrt, Luděk. Haleluja, amen – Zpívání pro malé i velké děti Boží. Praha: Kalich, 2008.

Z hvězdy vyšlo slunce: Zpěvníček – adventníček. Duha č. 6, 2020/2021.

Poslouchej nejen ušima – 1. neděle adventní. Duha č. 6, 2021/2022.

<https://zpevník.proscholy.cz/>

<https://kancional.cz/>

Pomůcky ke katechezi:

- Podle potřeby vytištěné písničky pro zahájení setkání;
- Pomůcka „A co jméno?“ v příslušném formátu + psací potřeby k **úvodní aktivitě s luštěnkou**;
- **Katecheze:** Barevné plakáty z přílohy dle výběru, biblické texty (čítanka – viz příloha), kvízová hra Znalec adventu.
- **Doplňkové aktivity:**
 - Biblická jména: dostatečný počet Biblí, případně mapa, papíry a psací potřeby;
 - Řemínek u opánků: zauzlované provázky, šátky nebo stuhy;
 - Hra „Řeka Jordán“: dostatečně dlouhý provaz;
 - Když se řekne...: rozstříhaná tabulka z pomůcky v příloze.

Vlastní poznámky ke katechezi:

Scénář:

Úvodní – **DOPORUČENÁ** – aktivita (cca 15 minut)

Modlitba či zahájení setkání dle zvyklostí skupiny.

Lze využít i vhodné písně – možnost zařazení do programu dle potřeby

- **Blíží se k nám doba smilování** (viz příloha, píseň si můžete poslechnout a nacvičit podle Youtube na https://www.youtube.com/watch?v=M_x2V5avcg8)
- **Kázání Jana Křtitele** (viz příloha)
- **Blízko je Pán a jeho den** (MH 603, <https://zpevnik.proscholy.cz/pisen/139/blizko-je-pan>)
- **Aj slyšte znenadání** (Kancionál 121, <https://kancional.cz/121>)

Úvodní aktivita: „procvičování ticha“. Pomocí následujících tří aktivit můžeme soustředit pozornost dětí na **prožitek ticha** a **schopnost naslouchání**. Naslouchání je jedním z klíčových témat dnešní katecheze, proto mu věnujeme zvláštní pozornost.

- **Co slyším?** Jednu minutu děti v naprostém tichu naslouchají, co uslyší ve svém okolí. Pak si vzájemně řekneme, co jsme slyšeli.
- **Potichu odejdi.** Děti zavrou oči. Ten, koho se dotkneme, se pokusí odejít z místnosti tak, aby ho nikdo neslyšel.
- **Odkud to slyším?** Děti potichu sedí se zavřenýma očima. Jedno dítě chodí po místnosti a pomocí jakéhokoliv předmětu tvoří zvuky (klepání, cinkání zvonku, muchlání papíru apod.) Ostatní ukazují směrem k místu, odkud zvuk slyší.

Aktivitu uzavřeme: *„Ticho a naslouchání jsou témata, která pro nás budou zvlášť důležitá, nejen proto, že k adventu patří. Spojujeme je s jednou postavou, která je pro toto období velmi typická a která dnes bude naším průvodcem.“*

Aktivita s luštěnkou „A co jméno?“ Cílem této aktivity je úvod do příběhu Jana Křtitele, na který lze navázat pokračováním katecheze. Osmisměrku z přílohy vytiskneme na formát A3, pokud chceme pracovat hromadně, případně připravíme kopie A4 podle počtu dětí / skupin.

- Aktivitu nejdříve uvedeme: *„Při dnešním setkání nás bude doprovázet jedna velmi důležitá adventní postava – její jméno určitě brzo uhadnete. Tento člověk nebyl zajímavý jen tím, co udělal jako dospělý, ale i tím, že jeho narození nebylo úplně obyčejné. Narodil se jednomu manželskému páru, který už dlouho čekal na dítě. Všichni si mysleli, že chlapec se bude jmenovat po otci. Jenže... pak to všechno bylo jinak!“*
- Poté děti společně nebo každé zvlášť či po skupinách vyluští osmisměrku (tajenka zní: Matka pak řekla: bude se jmenovat Jan). Poté dodáme, že právě o tomto chlapci Janovi (a jeho jméno se objevilo i v zadání osmisměrky – zopakujeme je) si budeme během dnešní katecheze vyprávět.

Jan Křtitel – Ježíšův předchůdce (cca 20 minut)

V úvodu se vrátíme k **počátku příběhu Jana Křtitele**. K jeho vyprávění využijeme plakáty (případně výběr) z pomůcky Příběh Jana Křtitele, a to č. 1–10, k Janovu vystoupení na poušti pak libovolný plakát č. 11–14 (vyberte si ten, který je pro vaši skupinu nejsrozumitelnější). K **vyprávění** můžeme použít i **biblické texty**, které jsou součástí této pomůcky (Biblická čítanka).

Jako úvodní komentář využijeme ten, který náleží ke zvolené úvodní aktivitě. Poté začneme postupně rozkládat / **rozvěšovat plakáty a vyprávět** o narození Jana Křtitele (děti mohou případně popisovat, co na obrázcích vidí).

Poté, co dospějeme k Lk 1,79, ukážeme dětem obrázek pouště a ptáme se, co vidí a jak by **popsaly vlastnosti pouště** (brainstorming). Z výsledků vybereme jako **důležité vlastnosti** ticho, osamělost či podobné varianty. Pokračujeme:

„Jan jako dospělý odešel na poušť, živil se kobyilkami a medem divokých včel a oblékal se do velbloudích kůží. Hlavně se tam ale modlil, aby se naučil naslouchat Bohu. Pak se vrátil k řece Jordánu a začal hlásat Boží království.“

Můžeme si z čítanky **společně přečíst text** Lk 3,1–17. V závěru můžeme shrnout: *„Jan napomínal ty, kdo k němu přišli, jak mají žít, aby se líbili Bohu – představoval přicházejícího Mesiáše jako velkého krále a spravedlivého soudce. Říkal, že už přichází, ale Ježíše přesně nepopsal.“*

Aktivita: vyzveme děti, aby zkusily (jednotlivě nebo v malých skupinách) formulovat Janovu výzvu k obrácení, jako by ji měli slyšet konkrétní lidé. Co by asi Jan poradil...

- Rodičům / učitelům;
- Sourozencům / kamarádům ve škole;
- Zdravotníkům;
- Vědcům a vynálezčům;
- Babičkám a dědečkům;
- Sportovcům a známým zpěvákům;
- Youtuberům;
- Politikům?

Označení skupin můžeme aktuálně přizpůsobit dětem, případně si o jednotlivých výročí popovídat. V závěru dětem můžeme položit otázku ke krátkému zamyšlení: *„Co by asi Jan poradil přímo vám?“*

Poté navážeme dokončením této části příběhu Jana Křtitele: *„Nakonec za ním přišel Ježíš, aby se dal od něho pokřtít jako všichni ostatní. Přitom se ukázalo, že on je Spasitel, Mesiáš. Začal lidi učit o Božím království, o svém nebeském Otcí, vysvětloval jim, jak žít, a aby ho lidé pochopili, vyprávěl jim různá podobenství. Proto je Jan důležitou postavou adventu: uměl se ztišit a naslouchat, a také ohlašoval příchod Ježíše, na kterého čekáme i my.“*

Aktivita: Společně s dětmi se zamyslíme nad Janovým výrokem podle proroka Izaiáše: *Co asi znamená, že máme připravit Pánu cestu? Proč bychom to měli dělat? Jakým způsobem?* Necháme skupinu chvíli přemýšlet, poté **společně diskutujeme**. Lze rovněž přímo využít doplňkovou aktivitu „Připravujte cesty!“

Závěrečná aktivita (10 minut)

Kvízová soutěž „Znalec adventu“ (viz příloha). Hraje se dle pravidel uvedených v materiálu, v této hodině už druhé kolo pro „znalce adventu 2. stupně“. Pokud nezbývá čas, aktivitu vynecháme.

Modlitba dle zvyklostí skupiny.

Rozdání **zápisových listů**, na něž si děti mohou nalepit získanou hvězdu „znalce adventu“, a **zakončení** setkání.

Případné doplňkové alternativy ke scénáři:

Připravujte cesty!

Připravovat cesty Pánu, o kterých hovořila dnešní katecheze, nemusí vypadat nijak okázale. S dětmi můžete **diskutovat** o tom, **jaké podoby může taková příprava mít**, případně využijte následující úkoly pro **aktivizaci dětí** během následujícího adventního týdne. **Můžeme je vyzvat:** *Zkuste v tomto týdnu tak, abyste nebyli nikým „přistiženi“, splnit jeden z následujících úkolů podle vlastního výběru (sami nebo společně ve skupině)!*

- Upravit nějakou opravdovou cestu – odstranit z ní listí, odpadky a věci, které brání v pohodlné chůzi,
- Někomu ulehčit jeho skutečnou cestu z místa na místo – poradit, pokud někdo bude potřebovat, pomoci přejít cestu, naložit těžké nebo objemné zavazadlo do autobusu nebo tramvaje a podobně,
- Pomoci zorientovat se druhým v nějakých potížích na jejich cestě v životě – to znamená jim třeba zkusit poradit nebo pomoci,
- Nebo jen připravit skutečně někomu cestu k Pánu – třeba i tím, že se za něj budete celý týden modlit.

Biblická jména

Aktivita může posloužit k **doplňkové práci s biblickými texty** týkajícími se dnešní katecheze. Děti mohou plnit některý z následujících úkolů, případně odpovědět na otázky:

- Umíte ukázat na biblické mapě tři místa, která se příběhu Jana Křtitele týkají a začínají na písmeno J? (tedy Judsko, Jeruzalém, Jordán)
- Jan Křtitel není jediný Jan, kterého v Novém zákoně najdeme. Znáte ještě nějakou postavu tohoto jména?
- A dokážete v Bibli najít ještě jiné postavy, jejichž jméno začíná na písmeno J? Zkuste jich objevit co nejvíc!

S biblickými (nebo jen novozákonními) jmény si můžete **zasoutěžit** – skupiny nebo jednotlivci co nejrychleji říkají jména a vítězí ten, kdo jich zná nejvíc. Soutěž lze ztížit – jména mohou být jen z určitých knih Bible nebo musí začínat na dané písmeno.

Řemínek u opánek

Jan říkal, že není hoden svému následovníku rozvázat řemínky u opánek. Tkaničky se umí někdy pěkně zauzlovat! **Zkuste si svou šikovnost** – připravte pro děti pěkně zamotaný provaz, šátek nebo tkaničku a můžete soutěžit, kdo dokáže uzel rozvázat rychleji.

Hra „Řeka Jordán“

Pohybová hra se rovněž týká **tématu Jana Křtitele** – pomocí ní lze vyplnit případný čas, **nedoporučujeme** ji však **používat jako úvodní aktivitu** (katecheze je zaměřena na naslouchání, hlásání a ticho).

Na zem natáhněte provaz; jedna strana představuje řeku, druhá břeh. Hráči se postaví za sebe do řady. Jeden hráč je vyvolávač a dává pokyny: „Na břehy!“ „Do řeky!“ (hráči přeskakují na správnou stranu provazu) „Záplava!“ (hráči musí uskočit aspoň dva metry od provazu). Občas vyvolávač dá špatný pokyn („Do břehů!“ „Na řeku!“ „Sucho!“), a pokud se někdo pohne, „spadl do řeky“ a odnesl ho proud – vypadává. Poslední hráč ve hře je dalším vyvolávačem.

Video s tématem Jan Křtitel

Jako doplněk hodiny, **seznámení se způsoby zobrazování**, případně pro rozvinutí diskuse nebo některého z daných témat můžete využít první část pořadu České televize z cyklu „Světcí a svědci“ (<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10123417216-svetci-a-svedci/208562211000008/>)

Když se řekne...

K tématu naslouchání můžete využít také jednoduchou pomůcku založenou na českých rčeních a pořekadlech s tématem naslouchání. Tabulku z přílohy rozstříhejte a s jednotlivými výroky můžete dále pracovat:

- Děti si mohou (jednotlivě nebo jako skupina) vylosovat výrok (první část tabulky) a na rubovou stranu dopsat situaci, kdy by taková věta mohla zaznít.
- V jednodušší variantě rozložíme výroky a vysvětlení na stůl a děti by měly správně přiřadit situace a výroky.
- Diskutujte: Který z výroků je pozitivní a který ne? Který byste sami chtěli na svou adresu slyšet? S jakými větami o naslouchání nebo slyšení jste se už setkali? Potěšilo vás to?